

JAROSŁAW MALICKI

Uniwersytet Wrocławski

Wrocław

O kilku nowszych bohemizmach w polszczyźnie

Badania polskich bohemizmów od początku koncentrowały się na przejęciach poświadczonych w dobie staropolskiej. Pierwsze informacje o polskich zbohemizowanych rękopisach, odkrywane stopniowo kolejne świadectwa wysokiej pozycji języka czeskiego w Polsce XV i XVI wieku, wreszcie pierwsza filologiczna analiza czeskiego wpływu w najważniejszych zabytkach staropolskich podjęta przez W. Nehringa oraz syntetyczne ujęcia w pracach A. Brücknera wyznaczyły podstawowy zakres czasowy oraz najistotniejszy materiał badań polskich bohemizmów (por. Siatkowski 1996a: 238; Malicki 2013). Cezurą badawczych zainteresowań stała się umownie połowa XVI wieku, od tego bowiem czasu oddziaływanie czeskie na polszczyznę ustawicznie słabło. Rzadko, niejako na marginesie głównego nurtu badań, pojawiały się jednak obserwacje bohemizmów późniejszych, których nie można już było interpretować jako poświadczeń kolejnej fali czeskiego wpływu językowego i kulturowego (Taszycki 1927: 228) czy też jako następnych przykładów językowej ekspansji czeszczyzny (Havránek 1936: 44). Te właśnie rzadsze bohemizmy określam jako nowsze, choć niekiedy ich dzieje w polszczyźnie trwają już więcej niż dwa stulecia.

O nieznanym staropolskim zabytku zapożyczeniach czeskich *masarz*, *paw-lacz* informował już A. Brückner (1917; SEJP 324, 400), przed nim jeszcze na ten temat wypowiadał się L. Malinowski (por. BJP 146–147), czeskie źródło przejęcia znanych w południowej Polsce wyrazów pochodzenia niemieckiego *lump*, *lumpak*, *lumpować* brał pod uwagę E. Klich (1916). K. Nitsch (1955: 141–142) przypomniał o występowaniu bohemizmów w prozie historycznej J.I. Kraszewskiego, czeskie pochodzenie wyrazu *memoriał* wykazał zaś S. Kolbuszewski (1958). O zapożyczeniach zaobserwowanych na pograniczu polsko-czeskim pisał A. Zaręba (1968, 1978), kilkoma nowszymi bohemizmami zajął się J. Siatkowski

(1996b, 1996c; por. Balowska 2012: 97). Zakres słownika polskich bohemizmów J. Siatkowskiego i M. Basaja (BJP), zredagowanego niedawno na podstawie wcześniejszych leksykograficznie opracowanych artykułów, przekraczają publikowane w ostatnich dziesięcioleciach informacje i przyczynki o obecności cytowanych czy przekształcanych wyrazów czeskich w literaturze polskiej, w mediach, w wypowiedziach potocznych. Autorzy, m.in. T.Z. Orłoś (1996, 2003), A. Kroh (1995), M. Brzezina (2000), A. Grybosiowa (2000), Z. Tarajło-Lipowska (2000), E. Szczepańska (2006), A. Ostrowska-Knapik (2006), wskazują na różnorakie przejawy nowszych kontaktów języka polskiego i czeskiego w obrębie leksyki i frazeologii, na możliwości ich interpretacji z uwzględnieniem sytuacji przejścia, typu kontaktu, potrzeb komunikatywnych, tła społeczno-kulturowego.

Z przytoczonego z konieczności w skrócie dorobku badań wyłaniają się dwa kręgi nowszych przejęć leksykalnych z języka czeskiego. Pierwszą grupę stanowią wyrazy przejęte w XIX i na początku XX wieku w sytuacjach różnorodnych kontaktów polsko-czeskich, do jakich dochodziło zwłaszcza w zaborze austriackim. Do bohemizmów, które do języka ogólnego trafiły wówczas z gwar miejskich Krakowa i Lwowa i z gwar pogranicza polsko-czeskiego zaliczono apelatywa: *grajcar*, *lump*, *lumpować*, *masarz*, *pawłacz* (BJP, ESJP) oraz deantroponimy *Precliczek*, *Pepik*, *Pepiczek*¹, które w języku polskim stały się deprecjonującymi określeniami Czecha (Kroh 1995: 43; Brzezina 2000: 62; Szczepańska 2006: 266). Wskutek komunikowania się mieszkańców południowej Polski z mieszkańcami Czech i Moraw do polszczyzny dostało się nadto kilka wyrazów sytuujących się również poza sferą potoczności, jak *polka*, *spolegliwy*, *man*, *mański*², *hazena*, *memoriał* (BJP). O ich przejęciu mogły decydować publikacje prasowe i piśmiennictwo fachowe. Specyficzny, ograniczony zasięg komunikacyjny miały formy czeskie używane w XIX i XX wieku w stylizacji archaicznej. Prócz pseudoarchaizmów — *kneź* (KraL 21; DSJP, t. 3: 767; BJP 93), *kniehyni* (KraL 86; DSJP, t. 3: 768), *hrad* (KraL 54; por. BJP 73), *Drahota* (KraL 155), *Młada* (KraL 54), *Włast* (KraL 23; por. BJP 443), *wrażda* (DSJP, t. 9: 127; por. BJP 447), *Ugry* (KraL 76) czeski rodowód miały również niektóre używane w tekstach literackich rzeczywiste archaizmy — utrwalone w staropolszczyźnie pożyczki czeskie, jak *obr* (KraL 148; por. BJP 189), *witeź* (DSJP, t. 9: 1133; BJP 440)³. Często na elementy czeskie nakłada się tu wpływ ruski (por. BJP). Z galicyjskiej literatury końca XIX wieku znane są

¹ Czeski *pepik* — pierwotnie ‘mężczyzna z praskiego marginesu, złodziejasek’ ma swoją analogię (pierwowzór?) w wiedeńskim *Pepi* (zob. SNČ 281).

² W przypadku wyrazów *man*, *mański* używanych niekiedy w pracach historycznych chodzi o powtórne wprowadzenie do obiegu bohemizmów znanych już staropolszczyźnie, na ich terminologiczny polski uzus jako historyzmów miało wpływ zapewne użycie wyrazów *man*, *manský* w czeskiej historiografii (por. SSJČ, t. 1: 1169; BJP 143; ESJP, t. 2: 136).

³ Adaptowane wyrazy czeskie, formy zbohemizowane oraz archaizmy i historyzmy pochodzenia czeskiego są wykorzystywane również we współczesnej stylizacji archaicznej, zob. np.: *chmyz*, *działostrzelectwo*, *hradba*, *hejtman*, *zakon Boży*, *žejdlík*, *bratrzy*, *hlawa*, *hrozne pany*, *kotlík*, *młady*; *hakownica*, *hawerz*, *huf*, *hufnica*, *jelec*, *rakuski*, *szatlawa*, *wiertel* (SapB).

również — jako narzędzie językowej charakterystyki Czecha — wyrażenia cytatowe, np.: *Ano, ano; Dobry wieczor; Maucta; Oprawdu; Pane; Poklona; Prosim; Wibornie* (por. Brzezina 2000). W tej funkcji używano również nazw osobowych – nazwisk uznawanych za typowo czeskie, np.: *Dostał, Nedostał, Vimocził, Neprda, Precliczek*. W odniesieniu do niektórych z tych czeskich wyrażen uprawnione wydaje się założenie szerszego uzusu, wykraczającego poza sytuacje komunikacji literackiej, a więc możliwość pojawienia się tych i podobnych form w teźże funkcji w wypowiedziach potocznych. Dzięki temu nazwy osobowe *Precliczek*, a potem *Pepiczek* stały się żartobliwymi synonimami Czecha (zob. Kroh 1995: 43; Brzezina 2000: 62).

W kontaktach czesko-polskich, do jakich dochodziło w dziewiętnastowiecznej Galicji i szerzej w monarchii habsburskiej, zaznaczyło się zapewne doświadczenie podobieństwa języków i nieporozumień towarzyszących ich konfrontacji w porozumiewaniu się Czechów i Polaków. Niezależnie od wynikającej z takich kontaktów stereotypowej znajomości jakichś drobnych wycinków języka czeskiego i jednoczesnego wartościowania czeszczyzny dochodziło też do mniej lub bardziej trwałych zapożyczeń. Z pewnością nie wszystkie z tych językowych skutków komunikowania się Czechów i Polaków zostały już rozpoznane, nie wszystkie też uda się łatwo sklasyfikować jako leksykalne bohemizmy. Zbieżności leksykalno-słowotwórcze będą niekiedy wynikiem czeskiej inspiracji, dotyczy to na przykład związków czeskiej i polskiej terminologii gimnastycznej. Podobieństwo polskich określeń, takich jak *rozkrok, siad, stójka, wymyk, zwis* do ich czeskich odpowiedników nie jest przypadkowe, wynika ze stwierdzonych kontaktów pierwszych czeskich i polskich towarzystw gimnastycznych. Polski „Sokół” powstały w 1867 roku w stołecznym wówczas Lwowie wzorował się na istniejącym od 1862 roku czeskim „Sokole” i jego terminologii opracowanej w latach 1862–1872 przez Mirosława Tyrśa (por. Ostrowska-Knapik 2003: 340–346; 2006: 50–51). W jego prototypowym niemiecko-czeskim słowniczku (TyrT) załączonym do pierwszego statutu praskiego „Sokola”, znajdujemy między innymi. wyrazy: *rozkrok* (25), *sed* (23), *stojka* (28), *svis* (28), *výmky* (22)⁴. Niewątpliwie mamy tu do czynienia z inspiracją słowotwórczą (dewerbatywy z sufiksem zerowym, por. Ostrowska-Knapik 2006: 51).

W mówionej polszczyźnie przełomu XIX i XX wieku było zapewne więcej wyrazów zbieżnych z czeskimi. W Słowniku Warszawskim znajdujemy między innymi *baliczek* (SW, t. 1: 709, jako bohemizm), *facka* (SW, t. 1: 896, jako germanizm), *hadra* (SW, t. 2: 389, jako germanizm). Wyrazem, który najprawdopodobniej przez mowę mieszkańców Galicji i Górnego Śląska, zwłaszcza zaś gwary miejskie Krakowa i Lwowa, wszedł wówczas w użycie w rozmaitych regionach Polski, w polszczyźnie ogólnej, jest także *komiśny*. Z. Kurzowa (1985) zalicza

⁴ Spośród ich używanych do dziś polskich odpowiedników jedynie *siad* został odnotowany w słowniku warszawskim jako termin gimnastyczny (SW, t. 6: 86).

komiśny ‘wojskowy, przydziałowy’ do słownictwa południowokresowego, podaje też przykłady jego użycia z różnych gwar małopolskich (Kurzowa 1985: 476). Połączenie *chleb komiśny* i uniwerbizm *komiśniak* były co najmniej od końca XIX wieku znane także w innych regionach (por. SGP, t. 2: 411; SW, t. 2: 420; por. też *konwiśniak* MSGP 109). Nowsze słowniki języka polskiego kwalifikują je jako rzadkie (DSJP, t. 3: 866–867), przestarzałe (*komiśniak* USJP, t. 2: 181; SPS 307), potoczne i dawne (SPLP, t. 4: 248). Przymiotnik *komiśny* jest interpretowany jako germanizm (SEJP 250, ts. SW i SPLP; ESJP — brak). Jednakże zarówno jego zakres znaczeniowy (‘wojskowy, przydziałowy’ i ‘gatunek chleba’), jak i forma słowotwórcza odpowiadają czeskiej postaci *komisní* ‘erární, služební, úřední; (pro vojsko) úředně odměřený’ (SSJČ, t. 1: 919). Określenia *komisnj chleb*, *komisárek* jako ekwiwalenty niem. *Commißbrod* (sic!) podaje już w 1802 roku J. Dobrovský w swoim słowniku niemiecko-czeskim (DBW, t. 1: 135). Wzmianka w *Kalendarzu historycznym* Jana Rulika (1803) wyjaśnia, że *komisfnj bochnjk* to chleb, nad którego produkcją (właściwymi proporcjami mąki i mniej wartościowych składników) oraz sprzedażą czuwa urzędowa komisja (RulK 58). Taki komisyjny chleb pojawił się w Czechach już w niespokojnych czasach wojen o habsburską sukcesję (1749, według wzmianki w czasopiśmie „Květy” w 1837 r.). Przymiotnik *komisní* jest w czeszczyźnie motywowany rzeczownikiem *komise*, przyrostek *-ní* tworzy wiele przymiotników od rzeczowników pochodzenia obcego (z podstawą zakończoną na spółgłoskę), jest też środkiem adaptacji słowotwórczej przymiotników zapożyczonych. W języku polskim formacje tworzone, jak *komiśny* czy *komiśny*, nie należą do typowych.

Drugi krąg nowszych bohemizmów tworzą późniejsze zapożyczenia, na które oddziaływały zakorzenione uprzedzenia wobec Czechów (Kroh 1995: 43–44; Szczepańska 2006: 265–266) oraz medialny przekaz na temat Czechosłowacji głównie z czasów tzw. normalizacji i związane z nim zmiany stereotypowych wyobrażeń (por. Bartmiński 1995; Orłoś 1996; Gracová 1998). Oddziaływanie popularnych audycji radiowych i telewizyjnych miało większe znaczenie w sytuacji ograniczenia swobodnych kontaktów, po zniesieniu tych barier dominującą rolę odgrywają publikatory internetowe. W grupie bohemizmów z ostatniej ćwierci XX i początku XXI wieku znajdują się również formy charakteryzujące Czechów, Czechy i język czeski używane we współczesnych wypowiedziach potocznych — wyrażenia cytatowe i nazwy wartościujące. Te ostatnie to tworzone od czeskich wyrazów etnonimy, eksponujące składnik ujemnie wartościujący zwłaszcza w formach mianownika liczby mnogiej wzorowanych na odmianie nieosobowej. Obok wcześniejszych *Pepików* i *Pepiczków* są to między innymi *Honziki*, *Knedle*, *Knedliki*, *Rumcajsy*, *Szwejki* (por. Orłoś 1996: 10; Gracová 1998: 116; Szczepańska 2006: 268). We współczesnych wypowiedziach potocznych używa się tych form również w miejsce choronimu *Czechy* (np. *u Knedlików*, *u Rumcajsów*, *do Pepiczków*, por. *Aneks*). Choć określenia te pojawiają się w użyciu od wielu lat, słowniki odnotowują zwykle tylko starsze: *pepik*,

pepiczek (USJP, t. 3: 92; SPS 546; SPP 104; MSS), *pepiczka* (USJP, t. 3: 92; SPS 546); wyjątkowo: *knedel*, *knedlarz* ‘Czech’ (SPLP, t. 4: 191), *knedle* ‘Czesi’ (MSS). Odnotowano również przykłady apelatywizacji przejętych z czeszczyzny charakterystycznych nazw osobowych, które nie zyskały znaczenia etniczno-charakteryzującego: *szwejk* ‘żołnierz młodszego rocznika’ (SPP 136) oraz ‘dowcipniś z poważną miną’ (Orłóś 2003: 165), *rumcajs* ‘ktoś, kto popisuje się posiadaniem broni palnej’ (MSS).

Wyrażenia cytatowe — niedokładne cytaty wyrażen czeskich (a czasem również słowackich) zawierają na ogół tylko refleksy czeskiej pisowni i wymowy, gramatyki i słownika, por.: *brambury*, *jebtiszka*, *poruchany*, *ripadło*, *zmarżlina*; *ceskie piwo*, *ceskie knedle*, *laska nebeska*, *praskie jaro*, *złata Praha*, *złoty hrad*; *Ach jo*; *Ja se*; *Ja se mlada wdowa*; *Pane*; *Pane Hawranek*, *Pane Stojka*; *To je to*; *To se newrati*; *Moja babiczka pochazi z Chrzanowa* (zasłyszane)⁵. Operują przede wszystkim zbieżnościami leksykalnymi, stwarzając wrażenie podobieństwa języków większego niż faktyczne. Niektóre cytowane są w polskich wypowiedziach ze świadomością złudnego podobieństwa wyrazów czeskich i polskich (Orłóś 1996: 9), inne (*brambory*, *brambury*, *zmrzlina*, *zmarżlina*, por. MSS) używane są jako charakterystyczne przykłady odmienności, językowej czeskości. Nierzadko zaś wyrażenia cytatowe celowo lub bezwiednie zawierają też pewne fałszywe supozycje dotyczące formy i znaczenia czy etymologii. Przytoczone wyżej określenie *złoty hrad* w zamierzeniu nadawcy ma się odnosić do Pragi — *złotej Pragi*, czyli *złotego miasta*, *złotego grodu* choć *hrad* to po czesku ‘zamek’, a nie ‘gród, podniośle miasto’ (por. SSJČ, t. 1: 642; SJP, t. 1: 701); *jebtiszka* ma być trywialnie dowcipną odpowiedzią na pytanie *Jak jest po czesku zakonnica?*, forma podkreśla skojarzenie z wulgarnym czasownikiem *jebać*, nieuzasadnione ani współczesną pisownią ani rzeczywistą etymologią czeskiego *jepťiška* (z łac. *abbatissa*), podobne wulgarne skojarzenia ma wywoływać substytucja *ou>u* w formie *poruchany* czes. *porouchaný* ‘uszkodzony, zepsuty’ (por. SSJČ, t. 2: 767). Owe przypisywane językowi właściwości zbliżają niektóre wyrażenia cytatowe do pseudocytatów — fałszywych wypowiedzi czeskich, w których można dopatrzeć się jedynie kilku typowych w mniemaniu użytkowników polszczyzny elementów czeskiej wymowy (np. *n* zamiast *ň*, *i* zamiast *y*) i słowotwórstwa (przyrostki deminutywne i in.). Wyrażenia te mają być odpowiedziami na pytanie „jak to brzmi po czesku?” (Tarajło-Lipowska 2000: 57), jednak właściwym tworzywem tych niby-czeskich cytatów jest język polski, jego leksyka, jego środki ekspresywne i modele nazwotwórcze, por. zasłyszane niby-czeskie określenia: *dachowy zasranec*

⁵ Nie biorę tu pod uwagę cytatów powszechnie znanych czeskich wypowiedzi, tzw. skrzydlatych słów. Używane są w przekładzie na język polski (np. *Nikt nic nie wie*), tylko wyjątkowo utrwalają się w oryginale (np. *Havel na hrad!*). Funkcjonują w postaciach kontekstowo zmodyfikowanych, np. *Havel na Wawel!*, *Czeski film — nikt nic nie wie*, które mogą się usamodzielniać jako nowe frazeologizmy, jak np. *czeski film* (por. Orłóś 1996: 10, 2003: 161–164; Tarajło-Lipowska 2000: 60–61, 2010: 322).

(czes. *holub*), *drzewny kocur* (czes. *veverka*)⁶, *szmaticzka na paticzku* (czes. *vľajka*), tytuły: „Elektronicki mordulec” (czes. „Terminátor”, pol. „Elektryczny morderca”), „Zachlastana fifulka” (czes. „Kouzelná flétna”, pol. „Zaczarowany flet”), cytaty: *Bytka czy nebytka, to je zapytka* (czes. *Být či nebýt, toť otázka*); *Holodupki hop do kupki!* (czes. *Proletáři všech zemí spojte se!*) itp. (zob. Orłoś 1996: 9–10; Tarajło-Lipowska 2000: 55–58).

W użyciu cytatomego *laska nebeska* upatruje się niekiedy przyczyn zadomowienia w polszczyźnie potocznej końca XX wieku rzeczownika *laska* ‘dziewczyna’. Słowniki na ogół nie kwalifikują tego wyrazu jako pożyczki czeskiej (por.: *laska*, *laseczka*, *lasencja* — SGU; SPLP, t. 4: 489–490⁷; *laska*, *lacha*, *lachon* MSS; *laska* USJP, t. 2: 402; SPS 352; w ESJP brak tego wyrazu). O czeskim pochodzeniu wspomina B. Chaciński, przypuszczając, że „być może inspiracją były czeskie filmy, w których ten wyraz pojawiał się co jakiś czas — choć jako »miłość«, nie jako »dziewczyna«” oraz że owo znaczenie zostało „mylnie utrwalone” (WSNP 41).

* * *

Przesunięcie znaczeniowe ‘określenie uczucia’ > ‘obiekt uczucia’ wcale nie musiało się dokonać na gruncie polskim. Dokonało się bowiem już dawno w czeszczyźnie, gdzie *láska* jest popularnym określeniem miłej, ukochanej (SSJČ, t. 1: 1071). W tym znaczeniu występuje oczywiście i w filmach, i piosenkach, np. w refrenie znanej w Polsce w latach osiemdziesiątych XX wieku piosenki Karla Kryla — *Lásko...* zostało przez M. Mikłaszewską przetłumaczone na *Miła* (Kryp 11). W SPP, gdzie *laskę* zdefiniowano jako rubaszne określenie ‘młodej, atrakcyjnej seksualnie kobiety’, podana została również data 14 XI 1990 jako (najwcześniejszy) moment „zasłyszania” tej formy (SPP 164). Wyraz ten był jednak używany już kilka lat wcześniej, na pewno w środowisku studentów Uniwersytetu Wrocławskiego, co mogę poświadczyć z autopsji. Zatem, może już w pierwszej połowie lat osiemdziesiątych XX wieku *laska* została przywieziona do języka polskiego z dość popularnych wówczas obozów studenckich w Czechosłowacji⁸. Wcześniejsze cytatomowe użycie wyrażenia *laska nebeska* oczywiście temu sprzyjało. Z powiedzeniem *laska nebeska* łączy pochodzenie polskiej *laski* (m.in. Tarajło-Lipowska 2000: 76). Wyrażenie to utrzymało się w Polsce w latach siedemdziesiątych pod wpływem popularnej piosenki wykonywanej przez W. Matuskę i E. Pilarovą, potem J. Korna, H. Vondračkovą i M. Rodowicz. Następnie oprócz innych czeskich cytatów było przypomniane w telewizyjnym Kabarecie Olgi Lipińskiej (por. Grybosiowa 2000: 105–106).

⁶ *Drzewny* czy *drewny kocur* w polszczyźnie jest zapewne przeróbką używanego przez Czechów niby słowackiego wyrażenia cytatomego *drevokocur* ‘wiewiórka’ (jego rzeczywistym słowackim odpowiednikiem jest *veverička*). Za wyjaśnienie dziękuję J. Lipowskiemu.

⁷ Słownik odnotowuje również wyrażenie *laska nebeska*, oczywiście jako przejęte z czeskiego (SPLP, t. 4: 490).

⁸ Możliwe jest więc jej przejęcie również z języka słowackiego.

Przemiany polityczne i kulturalne, rozwój mediów i technik komunikacyjnych ułatwiają dziś przenikanie wyrazów czeskich do polszczyzny w swobodnych kontaktach. Być może takim nowym polskim bohemizmem stanie się nienotowana jeszcze w słownikach *fleszka* ‘pamięć USB, pendrive’. Nie można wykluczyć tu wpływu innego języka słowiańskiego bądź rodzimego procesu adaptacji, czeska adaptacja ang. *flash drive* — *fleška* przyjęła się kilka lat wcześniej (SNČ 125; SSČ 175), zanim pojawiły się polskie użycia wyrazu *fleszka* (zob. *Aneks*).

W swobodnych kontaktach, m.in. w czasie częstych dziś turystycznych wyjazdów do Czech, przejmowane są obecnie nazwy typowych realiów, czeskich specjalności, zwykle kulinarno-gastronomicznych. Przykłady ich użycia znajdujemy nie tylko w tekstach typowych dla egzotyzmów (przewodniki, publikacje związane z obsługą ruchu turystycznego, teksty podróżnicze). Znacznie częściej pojawiają się w licznych, czasem przygotowanych, ale zwykle bardzo spontanicznych wypowiedziach publikowanych na stronach internetowych. Kontekstem jest podróż do Czech, podjęcie tematu Czech i Czechów. Wyrazy takie, jak *knedlik*, *bułczane knedli(cz)ki*, *smażeny syr*, *czesneczka*, *piwo rzezane* czy *masło pomazankowe* stają się w ten sposób świadectwem współczesnych kontaktów wspólnot użytkowników polszczyzny i czeszczyzny. Jednocześnie stają się one kolejnym środkiem stereotypowej charakterystyki południowych sąsiadów Polaków.

Z cytowaną w polskich tekstach nazwą czeskiego produktu (*pomazánkové máslo*) wiąże się używana w podobnych kontekstach *pomazanka*. Można tu oczywiście rozważać czeską inspirację, ale najprawdopodobniej nie ma powodu, by *pomazankę* uznać za bohemizm. Rzeczownik ten jako formacja pochodna od czasownika *pomazać* kojarzy się w języku polskim z jednym z jego znaczeń — ‘pokryć cienką warstwą’, także ‘posmarować pieczywo’ (zob. DSJP, t. 6: 929; SSJP, t. 2: 793; USJP, t. 3: 331), może być więc w (regionalnej) polszczyźnie wytworem i środkiem czynności. Co prawda *pomazanka* wyjaśniana jest w słownikach jedynie jako ‘kromka chleba posmarowana np. masłem lub smalcem’ (SW, t. 4: 560; DSJP, t. 6: 929; SGP, t. 4: 246; MSGP 205; ISGP, t. 2: 84), nie jest jednak wykluczone, że ustalenia leksykografów są tu niezupełnie precyzyjne⁹. W przypadku używanego jako termin zestawienia *ser pomazankowy* (DerT 6) przejście wcześniejszego czeskiego *pomazánkový syr* wydaje się uzasadnione, choć jego potwierdzenie wymaga jeszcze poszukiwań źródłowych (por. *Aneks*).

Pośród czeskich egzotyzmów do słownika języka polskiego dostał się ostatnio *knedlik* ‘plaster gotowanego ciasta drożdżowego, dodatek typowy dla kuchni czeskiej’ (zob. SPS 298, wcześniej *knedle czeskie* — DSJP, t. 3: 766).

⁹ W słowniku W. Doroszewskiego znaczenie ‘porcja chleba z masłem’ ma poświadczać przykład, w którym *pomazankę* można interpretować również jako ‘coś do smarowania’: „Je podwieczorek z jajecznicą, chleba z twarogiem lub masłem, co pomazanką się zowie” (DSJP, t. 6: 929). *Pomazka* w słowniku gwarowym J. Karłowicza jest objaśniona jako ‘kromka chleba z masłem’, znaczenie to ilustruje podobnie niejednoznaczny przykład: „Żeby było chleba naszego powszedniego a pięknego, a z pomaską, a z przygryzką, a z okraską” (SGP, t. 4: 246).

Wyraz ten podobnie jak inne tego typu zapewne jeszcze długo nie pozbędą się swojego charakteryzującego — egzotycznego czy ksenicznego nacechowania. *Knedlik* nawet gotowany w Polsce będzie dodatkiem typowym dla kuchni czeskiej, a *czesnečka* typową czeską zupą. Wyjątkiem od tej prawidłowości jest jednak już obecnie określenie *rzezane piwo*. Używane między innymi w kartach polskich restauracji oznacza sposób podawania jasnego piwa łączonego z ciemnym. „Czeskość” tego specjału stopniowo przestaje być istotna, a zatem nazwa usamodzielnia się, traci wyłączny związek z pierwotnym kontekstem (zob. *Aneks*).

Niewykluczone, że zainteresowanie niektórymi czeskimi realiami spowoduje też utrwalenie i usamodzielnienie kilku specyficznych znaczeń, w języku polskim nowych wyrazów: *dziesiątka*, *dwunastka* jako określeń gatunków piwa (najbliższe dotąd znaczenie ujęte w słownikach — ‘to co jest oznaczone liczbą dziesięć/dwanaście’); *chata*, *chalupa* jako nazw letniego/weekendowego domu mieszkańców miast (taką możliwość otwierają również ujęte w słownikach znaczenia ‘wiejski dom mieszkalny’, pot., żart. ‘czyjeś mieszkanie, siedziba’, zob. USJP, t. 1: 395, 400; SPS 81–82). Wzrastającej znajomości czeskich (czy też słowackich) realiów należy zapewne przypisać również pojawienie w blogach i serwisach internetowych polskich nazw owocowych destylatów. *Czereśniowica*, *gruszkowica*, *morelowica* (por. SSJČ, t. 3: 895; t. 2: 655, 1210) i im podobne rozwijają model słowotwórczy reprezentowany w słownikach polszczyzny ogólnej i gwarowych tylko przez dobrze zdomowioną *śliwownicę* (‘wódka pędzona ze śliwek’, por. DSJP, t. 8: 1271; SPS 827; ISGP, t. 2: 375). Jeśli postaci te nie zanikną, będzie to kolejny osobliwy przypadek czeskiego oddziaływania na słowotwórstwo polszczyzny.

Najnowszym przejęciem z języka czeskiego coraz wyraźniej towarzyszy pozytywne wartościowanie czeskich realiów. Dzieje się to wraz z rozwojem swobodnych, nieskrępowanych kontaktów, który w ten sposób może korzystnie wpłynąć na usamodzielnienie się znaczeń kilku czeskich egzotyzmów w polszczyźnie. Dużą rolę w tych współczesnych, mimo wszystko jeszcze skromnych kontaktach języka polskiego i czeskiego odgrywa niewątpliwie ogromny postęp w dziedzinie komunikacji społecznej. Upowszechnienie dostępu do nowych mediów i technik komunikowania znacznie ułatwia również obserwację skutków bieżących spontanicznych kontaktów w języku.

Słowniki

- BJP: SIATKOWSKI J., BASAJ M., *Bohemizmy w języku polskim. Słownik*, Warszawa 2006.
 DBW: DOBROVSKÝ J., *Deutsch-boehmische Woerterbuch. Erster Band*, Prag 1802.
 DSJP: *Słownik języka polskiego*, red. W. Doroszewski, t. 1–11, Warszawa 1958–1969.
 ESJP: BAŃKOWSKI A., *Etymologiczny słownik języka polskiego*, t. 1–2, Warszawa 2000.

- ISGP: *Indeks alfabetyczny wyrazów z kartoteki „Słownika gwar polskich”*, t. 1–2, red. J. Reichan, Kraków 1999.
- MSGP: *Mały słownik gwar polskich*, red. J. Wronicz, Kraków 2009.
- MSS: *Miejski słownik slangu i mowy potocznej*, miejski.pl 2006–2012, <http://www.miejski.pl> [dostęp: 25.04.2012].
- SEJP: BRÜCKNER A., *Słownik etymologiczny języka polskiego*, Kraków 1927.
- SGP: KARŁOWICZ J., *Słownik gwar polskich*, t. 1–6, Kraków 1900–1911.
- SGU: CZARNECKA K., ZGÓŁKOWA H., *Słownik gwary uczniowskiej*, Poznań 1991.
- SNČ: *Slovník nespisovné češtiny. Argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost. Historie a původ slov*, red. J. Hugo, 2. rozš. vydání, Praha 2006.
- SPLP: *Słownik polskich leksemów potocznych*, red. W. Lubaś, t. 1–6, Warszawa 2001–2011.
- SPP: ANUSIEWICZ J., SKAWIŃSKI J., *Słownik polszczyzny potocznej*, Warszawa 1996.
- SPS: *Słownik 100 tysięcy potrzebnych słów*, red. J. Bralczyk, Warszawa 2005.
- SSČ: *Slovník současné češtiny*, Brno 2011.
- SSJČ: *Slovník spisovného jazyka českého*, red. B. Havránek, t. 1–4, Praha 1960–1971.
- SSJP: *Słownik języka polskiego*, red. M. Szymczak, t. 1–3, Warszawa 1978–1981.
- SW: *Słownik języka polskiego*, red. J. Karłowicz, A. Kryński, W. Niedźwiedzki, t. 1–8, Warszawa 1900–1927.
- USJP: *Uniwersalny słownik języka polskiego*, red. S. Dubisz, t. 1–4, Warszawa 2006.
- WSNP: CHACIŃSKI B., *Wypasiony słownik najmłodszej polszczyzny*, Kraków 2003.

Inne źródła

- DerT: DERENGIEWICZ W., *Technologia serów miękkich*, Warszawa 1997.
- KraL: KRASZEWSKI J.I., *Lubonie. Powieść z X w.*, Warszawa 1975.
- KryP: KRYL K., *Piosenki*, przeł. z czeskiego J.K. Kelus, M. Mikłaszewska, Wrocław 1989.
- RulK: RULÍK J., *Kalendář hystorycký, obsahující krátké a summownj poznamenánj vssechněch proměn [...] gak w slawném národu a královstwj Českém, tak y na djle w giných národech a zemjch, zběhlých. Djl Pátý, od léta 1803, až do léta 1807*, w Prace 1810.
- SapB: SAPKOWSKI A., *Boży bojownicy*, Warszawa 2004.
- TyrT: TYRŠ M., *Tělocvičné názvosloví, [w:] Pravidla tělocvičné jednoty pražské*, v Prace 1862.

Literatura

- BALOWSKA G., 2012, *Wpływ języka czeskiego na język polski*, [w:] *Czesi*, red. L.M. Nijakowski, Warszawa, s. 81–98.
- BARTMIŃSKI J., 1995, *Nasi sąsiedzi w oczach studentów*, [w:] *Narody i stereotypy*, red. T. Walas, Kraków, s. 258–269.
- BRÜCKNER A., 1917, *Walka o język*, Lwów.
- BRZEZINA M., 2000, *Językowa charakteryzacja Czecha w „Wiośnie Narodów” Nowaczyńskiego*, [w:] *Studia z filologii słowiańskiej ofiarowane profesor Teresie Zofii Orłoś*, red. H. Wróbel, Kraków, s. 61–67.
- GRACOVÁ B., 1998, *Jak se známe a vidíme v České a Polské republice (výsledky komparativních výzkumů studující mládeže)*, [w:] *Česká a polská mládež o sobě*, red. M. Myška, W. Świątkiewicz, Ostrava, s. 103–132.

- GRYBOSIOWA A., 2000, *Cytaty czeskie w funkcji ludycznej*, [w:] *Studia z filologii słowiańskiej ofiarowane profesor Teresie Zofii Orłoś*, red. H. Wróbel, Kraków, s. 105–108.
- HAVRÁNEK B., 1936, *Vývoj spisovného jazyka českého*, [w:] *Československá vlastivěda*, řada 2: *Spisovný jazyk český a slovenský*, Praha.
- KLICH E., 1916, *Do pochodzenia wyrazu lompart*, „Język Polski”, r. 3, s. 58–59.
- KOLBUSZEWSKI S., 1958, *Na marginesie memoriału*, „Język Polski”, r. 38, s. 40–44.
- KROH A., 1995, *Polak–Czech — dwa bratanki*, [w:] *Narody i stereotypy*, red. T. Walas, Kraków, s. 43–46.
- KURZOWA Z., 1985, *Polszczyzna Lwowa i kresów południowo-wschodnich do 1939 roku*, Warszawa.
- MALICKI J., 2013, *Recepte češtiny v Polsku*, [w:] *Studie k moderní mluvnici češtiny*, 3, *Čeština a dějiny*, red. R. Dittmann, O. Uličný, Praha, s. 148–163.
- NITSCH K., 1955, *Wybór pism polonistycznych*, 2. *Studia wyrazowe*, Wrocław.
- ORŁOŚ T.Z., 1996, *Wzajemne polskie i czeskie oceny oraz stereotypy narodowościowe i językowe*, „Język Polski”, r. 76, s. 1–10.
- ORŁOŚ T.Z., 2003, *Czechizmy frazeologiczne w języku polskim*, [w:] *Języki i tradycje Słowian*, red. E. Tokarz, Katowice, s. 161–167.
- OSTROWSKA-KNAPIK A., 2003, *Początki czeskiej terminologii gimnastycznej*, „Bohemistyka”, r. 3, nr 4, s. 336–347.
- OSTROWSKA-KNAPIK A., 2006, *Wpływ czeski na innosłowiańską terminologię gimnastyczną*, „Bohemistyka”, r. 6, nr 1, s. 47–58.
- SIATKOWSKI J., 1996a, *Wpływy czeskie w języku polskim (historia badań, zakres i rola wpływów)*, [w:] *idem, Czesko-polskie kontakty językowe*, Warszawa, s. 238–246 [wersja w języku niem.: *Der Einfluß der tschechischen Sprache auf das Polnische*, „Zeitschrift für Slavistik” 39 (1994)].
- SIATKOWSKI J., 1996b, *Jeszcze raz o wyrazach spolegliwy, polegliwy ‘godny zaufania’, ‘taki na którym można polegać’*, [w:] *idem, Czesko-polskie kontakty językowe*, Warszawa, s. 148–154 [przedruk z: „Poradnik Językowy”, r. 69 (1989), z. 4].
- SIATKOWSKI J., 1996c, *Zakres i charakter wpływu języka czeskiego na polski*, [w:] *idem, Czesko-polskie kontakty językowe*, Warszawa, s. 216–225 [przedruk z: *Z polskich studiów slawistycznych*, seria 5: *Językoznawstwo. Prace na VIII Międzynarodowy Kongres Slawistów w Zagrzebiu 1978*, Warszawa 1978].
- SZCZEPAŃSKA E., 2006, *Etonimy deprecjonujące a stereotypy językowe w czeszczyźnie i polszczyźnie*, „Bohemistyka”, r. 4, nr 4, s. 265–272.
- TARAJŁO-LIPOWSKA Z., 2000, *Kapoan. O czeskim dla Polaków, być może mało zaawansowanych, ale mocno zainteresowanych*, Wrocław.
- TARAJŁO-LIPOWSKA Z., 2010, *Historia literatury czeskiej. Zarys*, Wrocław.
- TASZYCKI W., 1927, *Czechizmy w języku Reja*, „Prace Filologiczne” 12. Cyt. wg przedruku [w:] *idem, Rozprawy i studia polonistyczne III. Historia języka polskiego*, Wrocław 1965, s. 228–238.
- ZARĘBA A., 1968, *Z nowszych związków leksykalnych polsko-czeskich. Polskie spolegliwy — czeskie spoolehliivý*, „Slavia Occidentalis”, t. 27, s. 309–317.
- ZARĘBA A., 1978, *Kontakty leksykalne na pograniczu językowym polsko-czesko-słowackim*, [w:] *Z polskich studiów slawistycznych*, seria 5: *Językoznawstwo. Prace na VIII Międzynarodowy Kongres Slawistów w Zagrzebiu 1978*, Warszawa, s. 333–341.

Aneks

Najnowsze zapożyczenia z języka czeskiego w wypowiedziach zamieszczanych w Internecie

CZESNECZKA ‘czeska zupa czosnkowa’ (czes. *česnečka*)

Polecam zwłaszcza knedliki z ostrym gulaszem, wcześniej poprawiając sobie apetyt zupą czosnkową (**czesneczka**). [<http://podroze.gazeta.pl/podroze/1,114158,296257.html> (dostęp: 25.04.2012)].

Mój Stary wczoraj wrócił po **czesneczce** (zupie czosnkowej), a dobrze wie, że ja nie cierpię tego wyziewu od niego. [<http://lajt.onet.pl/blog/3277191,261158571,62294969,11,komentarze.html> (dostęp: 25.04.2012)].

Wpadnę tylko na Kozubovą w sobotę na **czesneczkę** i napój Czeskiego turysty z pianką i o 17.00 mam powrotny pociąg. [<http://www.gorskiswiat.pl/forum/archive/index.php/threads11-72.html> (dostęp: 25.04.2012)].

DWUNASTKA ‘piwo otrzymane z brzezki o gęstości 12° Blg’; **DZIESIĄTKA** ‘piwo otrzymane z brzezki o gęstości 10° Blg’ (czes. *dvanáctka, desítka*)

[...] tam piwo dzieli się na: **dwunastkę**, **dziesiątkę** jasną (różna zawartość ekstraktu), ciemne piwo i rzezane, czyli mieszane jasne z ciemnym pół na pół. [<http://podroze.gazeta.pl/podroze/1,114158,296257.html> (dostęp: 25.04.2012)].

[...] dlaczego polskie piwa do 5,5% vol. to zwykle (zawsze?) **dziesiątki**? Co sprawia, że nie ma **dwunastek** do 5,5%? [<http://www.browar.biz/forum/archive/index.php/t-13356.html> (dostęp: 25.04.2012)].

FLESZKA ‘pamięć USB, pendrive’ (czes. *fleška*, ang. *flash drive*)

Potrzebna **fleszka** do st55 z rozszerzeniem stt. [<http://www.forum.siemensia.pl/viewtopic.php?f=81&t=20834>. (dostęp: 27.01.2012)].

Zawiruszona **fleszka** kingstom datatravel. [<http://forum.programosy.pl/zawiruszona-fleszka-kingstom-datatravel-vt115495.html> (dostęp: 27.01.2012)]

Popularne ‘**fleszki**’ USB 2.0 i 3.0. Sprawdziliśmy ich szybkość działania. [<http://www.komputerswiat.pl/testy/sprzet/pendrivey/2011/07/megatest-pamieci-usb!-24-pendrive-pod-lupa.aspx> (dostęp: 27.01.2012)].

Próbowałem poprzez **fleszkę**, ale system z łatwością omija ten krok. [<http://forum.dobreprogramy.pl/explorer-exe-nie-chce-ogole-dzialac-t458343.html> 9 (dostęp: 27.01.2012)]

Masz mi przerzucić na **fleszkę** zdjęcia z wigilii klasowej. [<http://www.photoblog.pl/colourdeath/110813786/buahahahahaha.html> (dostęp: 27.01.2012)].

KNEDLIK, KNEDLICZEK ‘dodatek do potraw, zwykle z gotowanego ciasta drożdżowego lub ziemniaczanego’ (czes. *knedlik, knedlíček*)

Wiadomo, że Czechy słyną z ciężkiej, zawieszistej kuchni, takiej w sam raz pod piwo. Konieczne należy wspomnieć o **knedlikach**, których są dwa rodzaje: bramborove (kartoflane) i houskove

(bulczane). [...] Polecam zwłaszcza **knedliki** z ostrym gulaszem [...]. [<http://podroze.gazeta.pl/podroze/1,114158,296257.html> (dostęp: 25.04.2012)].

Knedliczki to tradycyjne czeskie danie, które można w łatwy sposób przyrządzić w domu. W czeskich tawernach spotkamy **knedliczki bulczane**, ziemniaczane i owocowe. [<http://kobieta.wp.pl/przepisId,1701,wyslij.html> (dostęp: 25.04.2012)].

Z tyłu Dworca PKS przy ul. Dyrekcyjnej 5/7 we Wrocławiu widnieje szyld „Pepikowe Knedliczki”. To bar, który prowadzi dwóch Czechów z Brna. [...] Od nieco ponad dwóch miesięcy serwują **knedliczki**. [<http://www.mmwroclaw.pl/417351/2012/6/21/pepiki-robia-we-wroclawiu-knedliki?category=news> (dostęp: 22.06.2012)].

KNEDLIKI ‘Czesi’, ‘kraj Czechów’ (czes. *knedlík*)

[...] należy unikać tankowania tutaj. Lepiej zrobić to u **Knedlików** albo w Słowenii. [<http://www.autocentrum.pl/za-granica/austria/#ixzz1vitl1T8z> (dostęp: 25.04.2012)].

MASŁO POMAZANKOWE ‘pasta śmietankowa’ (czes. *pomazánkové máslo*)

Masło pomazankowe (to właściwie jest serek do smarowania, ale pyszny). [<http://wizaz.pl/forum/showthread.php?t=285975> (dostęp: 25.04.2012)].

Z każdej podróży 80-kilometrowej przez granicę czeską z Opola przywoziłam **masło pomazankowe** w różnych smakach i oczywiście procenty. [<http://www.mojegotowanie.pl/forum/showthread.php?t=6514&page=4> (dostęp: 27.01.2012)]

Polacy z terenów przygranicznych byli zdziwieni, że chcę to w ogóle jakoś tłumaczyć, bo dla nich „**masło pomazankowe**” jest czymś zupełnie naturalnym (w wielu małych sklepach spożywczych można kupić oryginalne, czeskie), ale obawiam się, że w innych regionach to słowo może nie być tak powszechnie znane. [<http://www.goldenline.pl/forum/1598090/pomazankove-maslo-po-polsku> (dostęp: 27.01.2012)].

PEPICZKI ‘Czesi, kraj Czechów’ (por. pol. *Pepik* ‘Czech’, czes. *Pepík, pepík*)

Na wyjeździe z Czech mamy sklep wolnocłowy. Zakupy można robić jadąc tylko do Austrii, ale mi udało się już dwa razy na powrocie bez żadnych konsekwencji. (najlepiej dokonać tego manewru jak jest duża kolejka **do pepiczków**). [<http://www.autocentrum.pl/za-granica/austria/#ixzz1viukxA96> (dostęp: 24.04.2012)].

PIWO RZEZANE ‘piwo ciemne z jasnym podawane w jednym naczyniu’ (czes. *řezané pivo*)

Miesza się takie Kruszwickie Tmave z jasnym w stosunku 1:1 i otrzymuje się tzw. **rzezane** po czesku. Ale nie wiem co to znaczy i całkiem nieźle smakuje. [<http://www.browar.biz/forum/showthread.php?t=11537> (dostęp: 25.04.2012)].

[...] tam piwo dzieli się na: dwunastkę, dziesiątkę jasną (różna zawartość ekstraktu), ciemne piwo i **rzezane**, czyli mieszane jasne z ciemnym pół na pół. [<http://podroze.gazeta.pl/podroze/1,114158,296257.html> (dostęp: 25.04.2012)].

Polecam też piwo tzw.: „**rzezane**” (z czeskiego). To połączenie pół na pół ciemnego i jasnego. [http://forum.gazeta.pl/forum/w,36320,36265637,50419734,Rzezane_piwo.html (dostęp: 27.01.2012)].

[...] udaje się zaklepać nocleg w miejscowości Bela, pension Lenka. [...] Bardzo spodobał nam się pensjonat [...]. Po zakwaterowaniu pozostało nam jeszcze trochę czasu do wieczora, więc wybieramy się na piwo „**rzezane**”. [http://www.skotana.friko.pl/2007_09_Jeseniki.htm] (dostęp: 25.04.2012)]

Od jutra serwujemy Żywe z „kija”!!! [...] Serwujemy też „**rzezane**” na bazie irlandzkiego i żywego. Pozdrawiam. [<http://www.browar.biz/forum/showthread.php?t=77549#post754701>] (dostęp: 25.04.2012)].

Nie wiem czy na tych Relakspolach da się łatwo nalać **piwo rzezane** (właściciel kiedyś lał tak Smocze Głowy: Dark Ale i Golden Ale, ale odpowiednika Golden Ale teraz nie ma, a Bursztynowe jest od niego gęstsze). [<http://sp4goleniow.republika.pl/podbrzezie+2+szynk.shtml>] (dostęp: 25.04.2012)]

COŚ DLA NASZYCH WSPANIAŁYCH GOŚCI DO 18:18 PIWKO JASNE, CIEMNE MOŻE I **RZEZANE** ZA 6pln [<http://pl-pl.facebook.com/events/108573025926344/>] (dostęp: 27.01.2012)].

Piwo rzezane (czes. *řezané pivo*) — forma podawania piwa w piwiarniach i restauracjach. **Piwo rzezane** (dosł. rżnięte) jest to napój alkoholowy powstający w wyniku wymieszania w proporcji pół na pół piwa jasnego z piwem ciemnym. W wyniku umiejętnego nalewania i wcześniejszego schłodzenia piwa ciemnego powstaje w naczyniu dwukolorowy płyn. [http://pl.wikipedia.org/wiki/Piwo_r%C5%BCni%C4%99te] (dostęp: 25.04.2012); http://www.naukowy.pl/encyklopedia/Piwo_r%C5%BCni%C4%99te (dostęp: 25.04.2012)].

SER POMAZANKOWY ‘ser przeznaczony do smarowania’ (czes. *pomazánkový sýr*)

Sery miękkie: sery pleśniowe — brie, camembert, roquefort; sery maziowe — ser limburski; **pomazankowe** — bryndza. [http://pl.wikipedia.org/wiki/Sery_podpuszczkowe] (dostęp: 27.01.2012)].

Sery pomazankowe — produkuje się je przede wszystkim z mleka owczego, do którego czasem dodaje się mleko krowie lub kozie. [<http://www.jakkupowac.pl/artukul/277jak-kupowac-ser.html>] (dostęp: 27.01.2012)].

Ser pomazankowy Bryndza owcza jest produktem wytwarzanym w oparciu o tradycyjne technologie produkcji, z tym że w procesie jego produkcji wykorzystuje się odpowiednie kultury bakterii serowarskich. [<http://najlepsze-w-polsce.pl/firma-185>] (dostęp: 27.01.2012)].

SMAŻONY SYR ‘ser twardy (lub pleśniowy) obsmażany w panierce’ (czes. *smažený sýr*)

I koniecznie spróbować w knajpcie **smazonego syra**. [<http://wizaz.pl/forum/showthread.php?t=285975>] (dostęp: 25.04.2012)].

Wspomnienie słowackich przysmaków czyli **smazony syr**. [<http://www.gotujmy.pl/smazony-ser,-przepisy,54775.html>] (dostęp: 25.04.2012)].

Ale mam szczęście, bo mieszkam 15km od czeskiej granicy i czasami wskakujemy do czeskiej wioski na **smazony syr** z tatarską omacką... :-). [http://forum.gazeta.pl/forum/w,77,127975328,127975799,Re_Jaki_ser_do_smazenia_.html] (dostęp: 25.04.2012)].

CZEREŚNIOWICA, GRUSZKOWICA, MORELOWICA — nazwy destylatów owocowych (czes. *třešňovice, hruškovice, meruňkovice*)

A Becherovka jest też rewelacyjna jako „u-bot”, albo ze sprajtem, albo sama, albo z sokiem, albo... Tylko ta cena u nas — 3x drożej niż w .sk lub .cz. Nie mówiąc o tym, jak się kupi demanovke zamiast becherowki. No i te ichnie destylaty ze wszystkiego, co na drzewach rośnie — **gruszkowica, czereśniowica, morelowica** itd. itp. [<http://bieganie.pl/forum/viewtopic.php?f=1&t=6470&start=15> (dostęp: 25.04.2012)].

Są to cztery niezłej jakości i niedrogie destylaty: slivka (śliwowica), hruška (**gruszkowica**), malina (malinowica) oraz marhuľa (**morelowica**) [...]. [http://xenna.com.pl/kopaniarska_zlat_2918.html (dostęp: 1.06.2012)].

On some of the recent bohemisms in the Polish language

Summary

During the last two hundred years, the Polish language has been enriched by bohemisms that have nothing to do with the earlier wave of Czech influence — cultural or linguistic — in Poland. The manifold manifestations of Czech–Polish communication in the 19th and the beginning of the 20th century took place in the Austrian part of Poland. At this time a number of Czech colloquial expressions made their way into the Polish language; in the same way words borrowed from Czech terminology or inspired by the Czech specialized lexicon were accepted in the Polish language. At the same time some Czech words found their way into the Polish language and were used to convey a linguistic characterization of the Czechs. Semantic components that express assessment are also to be seen in the group of loanwords from the second half of the 20th century. This was due to the deeply rooted prejudice against Czech people and — during the era of normalisation — the banal picture of Czechoslovakia offered by the official media. Even today, when communication barriers have been removed, the Czechs and their language are still connected with stereotyped connotations. However, with the growth of contacts that are unlimited and free from compulsion the new Czech loanwords in Polish texts are accompanied with a clearly more positive assessment of Czech realia. At the same time, thanks to the development of the communication technology, it is now definitely easier to observe the linguistic results of these spontaneous contacts in the language.